

TVORBA INFORMAČNÍHO TOKU V ČSLA

Po důkladných teoretických úvahách a rozborech přistupujeme k realizaci změn, které mají zlepšit dosud platné zásady, způsoby a formy velení. Jejich cílem je dosáhnout takového obsahu a takových forem velení, které by odpovídaly dané etapě vývoje společnosti a současné technické úrovni. Při tom si musíme být vědomi, že o kvalitě plnění tohoto úkolu budou rozhodovat lidé, které je třeba k realizaci získat a připravit.

V čem tkví kořeny požadavků na zvědečtení, zmechanizování a zautomatizování řídicích systémů, o nichž se tak mnoho mluví, ale jejichž realizace je v podstatě na počátku?

Zvědečtení předpokládá v první řadě dosáhnout maximální objektivnosti v procesu řízení a velení. Mezi vědeckostí a objektivností je přímá závislost. O vědeckém řízení a velení můžeme mluvit teprve tehdy, vytvoříme-li objektivní podmínky k rozhodování, a to tak, aby rozhodování se blížilo co nejvíce platným zákonitostem a podléhalo co nejméně subjektivním intuicím. Při tom, i při zcela automatizovaném systému, bude za každým rozhodnutím stát vždy člověk. A člověk je schopen postihnout jen určitá

data, jen určitý obsah kvantitativní a kvalitativní stránky informací, uskutečnit jen určitý rozbor a dopracovat se jen určitého, omezeného počtu variant, jemu dosažitelného.

Jsou však data, zpracovaná člověkem a přijaté varianty mezní hodnotou všech možných variant? Obvykle nejsou a ve většině případů tzv. složitějších vztahových jevů, nikdy nejsou. Nezbyvá tedy než data co do kvantity i kvality zpracovávat strojově a strojově určovat vzájemné závislosti a získávat možné varianty, různé hodnoty. Od člověka budeme chtít odpovědný výběr jedné ze strojově zpracovaných možných variant. K získání větší objektivnosti je proto nutné vytvořit integrovaný informační systém jako zdroj znalostí. Organizační předpoklady jsou vytvořeny. Nastupuje však těžší práce, tj. práce tvorby celkové obsahové informace a ruku v ruce s tím boj za myšlení lidí, náčelníků i pracovníků, aby pochopili význam informačního systému, aby pochopili, že tohoto systému budou využívat a že jim bude usnadňovat práci — plnit úkoly, a aby proto spolupráci na jeho vytvoření pokládali za svou povinnost. Někteří z nich budou práci podceňovat

vzhledem k zakořeněným názorům na informaci jako na administrativní prvek papírové vojny — v tom špatném slova smyslu. Zde bych uvedl citát z jednoho sovětského materiálu: „Řada lidí po instinktu nemá ráda administrativu a chovají se k ní, jako když jim zubař trhá zub.“ S nesprávným postojem k administrativě a tím i k vlastní informaci můžeme se setkat u lidí, kteří buď neznají nebo nevědí o co jde a nepochopili dosud stupeň vývoje i úlohu a místo administrativy — v tom dobrém slova smyslu — jako jeden z vážných faktorů vědeckého řízení. Na adresu všech těch, kteří jednak podceňují, jednak přehlížejí význam tvorby informačního toku, je nutné říci jednoznačně: Integrovaný informační systém je prvek zákonitě zcela objektivní, poněvadž to vyžaduje vývoj a potřeby změn ve formách i obsahu velení. Dnes již nelze velet a rozhodovat podle okamžitých nápadů, intuitivně, nýbrž opravdu jen na základě faktů a hlubokých rozborů. Je zde otázka, zda tvorbě integrovaného informačního systému pomůžeme a tím zkrátíme na nejmenší míru přechodnou dobu, po kterou bude ještě nutné setrvat při dosavadních formách a obsahu velení, anebo nenajdeme u sebe dosti odvahy a budeme se snažit ve starých metodách a obsahu velení pokračovat a tím brzdit tvorbu něčeho nového. Můžeme se setkat ještě s jedním postojem — a ten by byl nejhorší — tj. že sice budeme navenek hlásat podporu, ale v praxi setrvávat na starém a tvorbu nového podkopávat.

Zdůrazňuji, že integrovaný informační systém je mnohoobsažný, s řadou závislostí a vzájemných vztahů a nemůžeme předpokládat, že jej vytvoří uzavřená skupina lidí. Konečného cíle můžeme dosáhnout jen společným úsilím všech příslušníků a pracovních kolektivů a při tvorbě obsahu pak musí rozhodující podíl mít vedoucí pracovníci všech stupňů.

Hlavním polem působnosti integrovaného informačního systému, jak sám název říká, je „informace“, její sběr, shromažďování, třídění a zejména využívání. Shromažďování informací je složitý myšlenkový proces, závislý na řadě psychologických faktorů jako intuice, asociace, zámysl apod. Máme-li řešit celý proces informace, nemůžeme se vyhnout tomu,

abychom neřešili současně problém „člověk a technika“, protože dobře pracující informační systém může být s to splňovat novou kvalitu obsahu velení jen za masového použití strojů ke zpracování informací. Přiznávám, že ani dnes nebývá nikde informací málo, nýbrž naopak mnoho. Množství informací přesahuje často možnosti, aby člověk tyto informace vůbec zpracoval a mohl jich využít, i když nelze opomenout i některé organizační nedostatky, které často brání, aby daná informace našla vždy všechny nebo správné adresáty. Strojové zpracování informací nám má pomoci zpracovávat potřebné množství informací v kvalitativní stránce a vyloučit dále neznalost, opětovné vyžadování stejných nebo obdobných informací, duplicitu ve své kvalitativní stránce.

Půjde především o určení obsahu toho, co potřebujeme ke svým rozhodnutím, abychom mohli nově velet. Je nutné odmyslet si již starou praxi „raději toho vědět mnoho, však někdy to mohu potřebovat“. Znalost zbytečných detailů často práci více ztěžuje než ji usnadňuje. Navíc takovéto vyřazování informací vede k registraci, ne k jejich využívání k objektivnímu rozhodování. Navíc nebývá nikdy dost přenosových cest a pak množství často nepotřebných informací kapacitu přenosů vyčerpává. Tvůrce informace je tak zbytečně zatěžován a odváděn od tvůrčí, hodnotnější práce. Práce s informací takového obsahu i kvantitativně, jak u zpracovatele tak u adresáta, upadá do formalnosti, stává se nositelem byrokracie a ne nositelem podminek vědeckého řízení a rozhodování.

Při tvorbě informací je závažným kritériem čas. Každá informace jakkoliv rychlá má vždy svoji relativní i absolutní zastaralost. Při tvorbě informací musíme velmi citlivě odlišovat informace řídicí od informací statistických. Řídící informací můžeme požadovat jen o tom stupni, který řídíme, s doplňující — prověřující — o jeden stupeň níže.

S tvorbou informací je jistě spojena ještě řada dalších problémů. Je jich proto více, že v praktickém uplatňování zákonitostí vědního oboru teorie informací jsme v resortu ministerstva národní obrany na samém počátku. Při realizaci jsme vedeni snahou, aby činnost k vytvoření

integrovaného informačního systému byla co nejkratší. Při tom chceme aby nové náhledy se brzy projevily jak v podmínkách složek a správ ministerstva, tak zejména na podřízených stupních vojenských okruhů a armád.

Na počátku budou řešeny zejména otázky metodické, které ve svém závěru vyústí v organizační i obsahovou strukturu integrovaného informačního systému.

Půjde o pět vzájemně závislých oblastí:

1. Metodická práce na sběru, třídění a využívání informací,

2. metodika tvorby všeobecných číselníků o základních ukazatelích života armády,

3. vytvářet podmínky k formalizaci dokumentů jako základních nositelů informací,

4. metodicky koordinovat výkaznictví a všeobecnou vojenskou statistiku,

5. rozborová činnost v oblasti racionalizace metod práce štábu.

To jsou některé problémy tvorby integrovaného informačního systému.

Zdůrazňuji, že cíle můžeme dosáhnout jen seriózním přístupem k problému a těsnou spoluprací pracovníků všech složek s odbornými orgány, které jsou pověřeny realizací. Úkol také zasloužil, abychom se k němu vraceli i na stránkách vojenského tisku a konkrétně jej řešili.